

УДК 911.3/63.35.352

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2023-19-2>

Давидов О.В.,
кандидат географічних наук,
доцент кафедри географії та екології
Херсонський державний університет
svobodny.polet2012@gmail.com
ORCID: 0000-0003-2144-9627

Чернявський А.М.,
аспірант кафедри географії та екології
Херсонський державний університет
andrii.cherniavskiy@university.kherson.ua
ORCID: 0009-0002-5925-1616

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ (З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ) «ФОРМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ»

16–17 листопада 2023 року на базі факультету біології, географії та екології Херсонського державного університету пройшла Всеукраїнська науково-практична конференція (з міжнародною участю) «Форми дистанційної роботи при підготовці здобувачів природничих спеціальностей». Відповідний захід присвячений 106 річниці від дня заснування Херсонського державного університету й річниці звільнення Херсона.

Пандемія Covid-19 у 2020 році й подальше повномасштабне вторгнення РФ на територію України призвели до певного колапсу в українській освіті. Освітняни нашої держави зіткнулися з новими викликами, а саме з реалізацією освітньої діяльності в дистанційному форматі. В умовах реальної небезпеки та неймовірного напруження в суспільстві, але з відчуттям індивідуального обов'язку й відповідальності за майбутнє країни українські освітяни за короткий період часу успішно опанували нові інструменти освіти.

Метою проведення конференції було обговорення досвіду впровадження дистанційного навчання в системі вищої, фахової передвищої та загальної середньої освіти в Україні і світі, аналізі наявних проблем, сучасних тенденцій і перспектив розвитку освіти в умовах військового стану.

Взаємодопомога між українцями та світова підтримка України у важкі часи війни позначилися на організації конференції, яку проведено в широкому партнерському колі за участі співorganizаторів, таких як Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради, Вільнюський університет (Литва) й Університет Темпл (США).

Тематика конференції набула широкого розголосу серед викладацького та педагогічного осередків багатьох українських міст і спровокувала великий інтерес. Під час пленарного засідання й упродовж двох днів роботи конференції обговорювали питання за такими напрямками:

- дистанційне навчання в системі вищої освіти: методика та специфіка організації освітнього процесу;
- практична підготовка здобувачів в умовах дистанційного навчання;
- наукова діяльність здобувачів освіти під час дистанційного навчання;

– дистанційне навчання в закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти України в умовах воєнного стану;

– сучасні технології дистанційного навчання;

– вступна компанія та профорієнтаційна робота в дистанційному форматі: недоліки, переваги й перспективи.

Загалом у рамках конференції працювало близько 90 учасників із 30 закладів загальної середньої, вищої освіти, наукових установ України, університетів Європи і США. Окрім науковців та освітян активну участь брали також представники керівного складу Херсонського державного університету, студенти бакалаврського й магістерського рівнів вищої освіти, представники закладів післядипломної освіти півдня України.

Дистанційне навчання в системі освіти загалом і в системі вищої освіти зокрема є революційним явищем, яке вносить величезні зміни в методiku й організацію освітнього процесу. Ця форма навчання стала відповіддю на виклики сучасності й посприяла більш інтенсивному розвитку технологічного прогресу, глобалізації та гнучкості системи освіти. Методiku дистанційного навчання визначає необхідність ефективного безпечного навчання всіх учасників навчального процесу за допомогою інноваційних технологій в умовах військового стану. Використання віртуальних платформ, онлайн-ресурсів та інтерактивних засобів демонстрації інформації сприяє залученості студентів і створює динамічне навчальне середовище.

Однак через специфіку організації освітнього процесу в дистанційній формі перед освітянами постають численні виклики. Необхідно вирішувати питання доступу до інтернету й технічної підтримки, а також забезпечити моніторинг активності здобувачів та оцінювання їхньої успішності; забезпечити взаємодію між викладачами і здобувачами, щоб уникнути відчуття ізоляції, й ефективну комунікацію; урахувати різноманітність здобувачів і їхні індивідуальні особливості.

Окремо зроблено акцент на практичній підготовці здобувачів в умовах дистанційного навчання. У контексті віддалених занять, де фізичний контакт між здобувачами й викладачами обмежений або взагалі відсутній,

важливо створити зручні та максимально реалістичні умови набуття практичних навичок. Методика практичної підготовки в дистанційному форматі передбачає використання віртуальних інструментів і технологій для моделювання реальних ситуацій. Це може включати віртуальні лабораторії, симуляції, онлайн-проекти та взаємодію з віддаленими партнерами чи експертами. Така організація практичної роботи також передбачає забезпечення студентів і викладачів необхідними ресурсами й інструкціями, які дадуть їм змогу ефективно формувати та виконувати завдання. Як справедливо зазначили деякі доповідачі, практичні навички можна оцінювати через віддалені засоби, такі як відео- або письмові звіти. Важливим є також двосторонній зв'язок між здобувачами й викладачами в тому числі через віртуальні обговорення, онлайн-консультації та колективне вирішення завдань. Це стимулює обмін досвідом і розвиток комунікативних навичок, які є важливим елементом практичної підготовки.

Не менш значущим елементом навчання в університетах є наукова діяльність здобувачів. Під час дистанційного навчання необхідно зважати на сучасний підхід до розвитку дослідницьких навичок і формування наукового мислення в студентів. Дистанційний формат навчання відкриває нові можливості для розвитку наукового потенціалу студентів, але водночас створює певні складнощі з організацією та підтримкою наукових ініціатив. Умови відповідного навчання сприяють залученню здобувачів до наукових досліджень через використання віртуальних наукових ресурсів, онлайн-конференцій та електронних бібліотек. Організація віртуальних дискусій, вебінарів і групових проектів сприяє обміну ідеями й колективному науковому дослідженню, стимулює розвиток комунікаційних і спікерських навичок, необхідних для ефективної наукової співпраці.

Забезпечення доступу до наукової літератури й електронних ресурсів є ключовим аспектом підтримки наукової діяльності. Це може включати надання здобувачам можливості користуватися електронними журналами, базами даних, а також організацію віддалених консультацій із науковими керівниками в зручному форматі. Однак про питання етики та правил цитування в науковій діяльності під

час дистанційного навчання також необхідно пам'ятати, потрібно неухильно їх дотримувати. Створення відповідних нормативних основ, а також проведення інформаційних заходів щодо правил ведення наукової роботи допоможуть забезпечити високу якість наукових досліджень та уникнути проблем із плагіатом.

Умови воєнного стану значно впливають і на вступну кампанію та профорієнтаційну роботу, провокуючи низку недоліків і відкриваючи можливості для перспектив. З одного боку, загроза безпеці життя та здоров'я може стати перешкодою для здійснення планів і реалізації профорієнтаційних заходів. Нестабільні умови впливають на психологічний стан абітурієнтів і викладачів, роблячи важчою їхню участь у вступній кампанії та профорієнтаційних заходах. З іншого боку, воєнний стан може змусити освітні установи шукати нові шляхи для забезпечення доступу абітурієнтів до навчання. Використання онлайн-ресурсів стає більш актуальним і дає змогу здобувачам освіти отримувати інформацію та навчатися, не виходячи з дому. Розвиток онлайн-освіти може стати перевагою в умовах обмеженої мобільності й нестабільності. Важливою є також підтримка студентською спільнотою майбутніх абітурієнтів, що може посприяти утворенню сильної та підтримуючої академічної спільноти.

Завершенням конференції стала тема дистанційної освіти в закладах загальної середньої освіти. Абітурієнти – це найголовніший складник будь-якого навчального закладу, саме тому необхідно забезпечити високу якість

освіти й комфортні умови для її здобуття. Умови воєнного стану в Україні внесли суттєві зміни в систему дистанційного навчання в закладах освіти. Недоліками використання дистанційного навчання в школах є обмежена доступність через можливу відсутність інтернету або технічних засобів для підключення до онлайн-занять. Також виникають психологічні труднощі, оскільки тривалість навчального дня в умовах постійного сидіння перед екраном монітора несприятливо впливає на психоемоційний і фізичний стан учасників навчального процесу. Відсутність безпосереднього контакту між учнями призводить до втрати міжособистісної взаємодії, що є ключовою для процесу навчання, засвоєння інформації, обміну ідеями тощо. З іншого боку, дистанційне навчання стало єдиним інструментом для забезпечення безпеки й неперервності освіти в умовах воєнних дій. Використання онлайн-ресурсів і віртуальних платформ дає учням змогу продовжувати навчання, необхідне для їхнього особистого розвитку.

Серед доповідачів були як досвідчені науковці, доктори та кандидати наук, так і майбутні географічної науки – аспіранти й здобувачі спеціальностей природничої галузі. Висвітлення й обговорення проблем, пошуки шляхів їх вирішення, дискусії та обмін досвідом, факти й результати досліджень, представлені доповідями, викликали значний інтерес і спровокували потужний зворотній зв'язок.

Стаття надійшла до редакції 27.11.2023.

The article was received 27 November 2023.